

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยที่ผ่านมานั้น มุ่งเน้นความเจริญก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมและการบริการ ตลอดจนความทันสมัยของเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร การคมนาคม มีการอพยพแรงงานจากต่างจังหวัดเข้าสู่เมือง ทำให้ผู้หญิงต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม โดยเฉพาะสังคมเมืองในปัจจุบันที่การดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับการแข่งขัน ความช่วยเหลือระหว่างเพื่อนและญาติพี่น้องลดลง ชีวิตประจำวันมีแต่ความเร่งรีบคึกคัก ทำให้บุคคลต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก รวมทั้งพ่อแม่ไม่มีเวลาในการอบรมเลี้ยงดูลูก ทำให้เด็กและเยาวชนขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว กลายเป็นเด็กและเยาวชนที่ขาดวุฒิภาวะและประสบการณ์ชีวิต ตลอดจนการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง จึงตัดสินใจแก้ปัญหาโดยการใช้ยาเสพติด ทำให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น

ยาเสพติดที่แพร่ระบาดอยู่ในประเทศไทยนั้นมีหลายประเภท เช่น เฮโรอีน ผีน กัญชา แอมเฟตามีนหรือยาบ้า สารระเหย ยานอนหลับ ยาแก้ไอ เป็นต้น ในอดีตช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ปัญหาการระบาดของยาเสพติดส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผีน และเฮโรอีน หลังจากได้รับการปราบปรามอย่างหนัก และได้รับการบำบัดรักษาในรูปของคลินิกเมธาโดน ทำให้มีการใช้ยาเสพติดชนิดนี้น้อยลง รูปแบบของการระบาดของยาเสพติดได้เปลี่ยนไป มีการระบาดของสารแอมเฟตามีนหรือยาบ้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการจับกุมและยึดสารแอมเฟตามีนได้ถึง 80 ล้านกว่าเม็ดในปี พ.ศ. 2543 และคาดว่าจะมีการผลิตและจำหน่ายเพิ่มขึ้นในปีต่อไป ทำให้มีผู้เสพและผู้ติดสารแอมเฟตามีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังจะเห็นได้จากสถิติข้อมูลของ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2554) เกี่ยวกับจำนวนคดีที่เด็กและเยาวชน

ในฐานะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างปี พ.ศ. 2542-2553 โดยพบว่า ในปี พ.ศ. 2542 มีคดีเกี่ยวกับแอมเฟตามีนหรือยาบ้า จำนวน 17,961 คดี ปี พ.ศ. 2543 จำนวน 17,849 คดี ปี พ.ศ. 2544 จำนวน 15,654 คดี ปี พ.ศ. 2545 จำนวน 14,291 คดี ปี พ.ศ. 2546 จำนวน 3,297 คดี ปี พ.ศ. 2547 จำนวน 2,184 คดี ปี พ.ศ. 2548 จำนวน 3,316 คดี ปี พ.ศ. 2549 จำนวน 3,690 คดี ปี พ.ศ. 2550 จำนวน 4,522 คดี ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 6,549 คดี ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 7,224 คดี และปี พ.ศ. 2553 จำนวน 9,146 คดี

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า แอมเฟตามีนหรือยาบ้าเป็นยาเสพติดที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ แม้ในช่วงปี พ.ศ. 2546 จำนวนคดีจะลดน้อยลงเป็นผลมาจากการปราบปรามและการประกาศใช้พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 ทำให้มีคดียาบ้าลดลง และเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ หลังปี พ.ศ. 2547

นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ยาบ้าได้แพร่ระบาดสู่เด็กและเยาวชนมากขึ้น จะเห็นได้จากข้อมูลของ สถาบันธัญญารักษ์ (2553) ที่ได้รวบรวมจำนวนและร้อยละของผู้ป่วยทั้งหมดที่เสพยาบ้าและเสพร่วมกับยาอื่น ๆ ที่เข้ารับการรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์ ในปี พ.ศ. 2552 พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สำเนา มากเบน (2542) ศึกษาพบว่า ผู้เสพยาบ้ามีอายุระหว่าง 16-18 ปีมากที่สุด และการศึกษาของ บุญธรรม บุญหมื่น (2545) ศึกษาพบว่า ผู้เสพยาบ้าส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 14-20 ปี จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้ติดยาบ้าส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต มีความอยากรู้อยากลอง ให้ความสำคัญกับเพื่อนสูง ตลอดจนสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของเด็กวัยนี้มาก

จากการศึกษาถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นหันมาใช้ยาเสพติด พบว่า มีสาเหตุสำคัญคือ สาเหตุจากตัวผู้เสพเอง คือ วัยรุ่นมีบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสม เช่น ขาดระเบียบวินัย ในตนเอง ขาดการควบคุมตนเอง การย่ำคิดต่อต้านผู้ที่มีอำนาจเหนือ คัดค้าน และต่อต้าน สังคม เด็กและเยาวชนที่มีบุคลิกภาพเหล่านี้มักมีแนวโน้มที่จะใช้ยาเสพติดสูงกว่าปกติ การที่เด็กและเยาวชนมีบุคลิกภาพที่อ่อนแอ และขาดทักษะในการเผชิญปัญหา จะทำให้มีความเครียดหลายด้าน และมีความพอใจในตนเองต่ำ ดังนั้นจึงมักใช้ยาเสพติดเพื่อความพอใจระยะสั้น และหลีกเลี่ยงปัญหา (ธีรินทร์ รัตนพิชญชัย, 2551, หน้า 393-394; สุจิต ลั่นชัย, 2544, หน้า 63; สุพัฒน์ วีระเวชเจริญชัย, 2540, หน้า 84-88) ผู้ติดยาเสพติดจะมีบุคลิกภาพ

และจิตศึคปกติ เช่น ปัญญาอ่อน บุคลิกภาพต่อต้านสังคม บุคลิกภาพที่พ่อแม่ปกป้องลูกมากเกินไป ไม่เป็นตัวของตัวเอง ต้องพึ่งพาผู้อื่น ขาดหลักยึดเหนี่ยวของความรู้ที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับวัย ขาดระเบียบวินัย ขาดการยับยั้งชั่งใจ บุคลิกภาพดังกล่าว เป็นภาวะที่ไร้ภูมิคุ้มกันต่อปัญหาสุขภาพจิต (จรัส สุวรรณเวลา, 2522, หน้า 15)

จากการศึกษาของ คุษฎี โยเหลา, ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และชัยวัฒน์ วงศ์อาษา (2540) ศึกษาพบว่า กลุ่มวัยรุ่นที่ใช้สารระเหยมีบุคลิกภาพชอบทำทายสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้สารระเหย สุภา มาลากุล ณ อยุธยา (2538, หน้า 186) กล่าวว่า สาเหตุของปัญหาการเสพสารเสพติดในวัยรุ่นเนื่องมาจากบุคลิกภาพ คือ วัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพอ่อนแอ วัยรุ่นที่มีความประพฤติดต่อต้าน วัยรุ่นที่เริ่มจะเป็น โรคจิต และวัยรุ่นที่มีแนวโน้มเชิงลึกเพศหรือรักร่วมเพศ สาเหตุสำคัญประการต่อมา คือ การอบรมเลี้ยงดู เด็กจะมีบุคลิกภาพหรือพฤติกรรมอย่างไรนั้นย่อมมาจากการอบรมเลี้ยงดู เนื่องจากพ่อแม่เป็นผู้อบรมให้เด็กมีพฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมทั้งด้านอุปนิสัยและอารมณ์ และจากการศึกษาของ วิรัช จินตนาวัน (2543) ศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ขาดการอบรมดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ผู้ปกครอง และขาดความอบอุ่นจากครอบครัว โดยที่ Ary, Duncan, Duncan, and Hops (1999, p. 217) กล่าวว่า พฤติกรรมต่อต้านสังคม พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การล้มเหลวทางการศึกษา และการใช้สารเสพติด เป็นผลมาจากครอบครัวที่มีความขัดแย้งสูง ทำให้บกพร่องในการควบคุมดูแลบุตร เป็นผลให้บุตรมีโอกาสเข้ากลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน และเสี่ยงที่จะติดยาเสพติดในที่สุด และสาเหตุสุดท้าย คือ เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการเสพยาบ้าของวัยรุ่น และจากผลการวิจัยของ วิรัช จินตนาวัน (2543) ศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาบ้า คือ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่พักอาศัยใกล้แหล่งชุมชนที่เสพยาบ้า สถานที่เรียนหรือที่ทำงานหรือสภาพแวดล้อมทั่วไปมีการเสพยาบ้า ห่างเหินจากศาสนาไม่เคยไปวัดทำบุญตักบาตร เที่ยวสถานเริงรมย์หรือสถานบริการบ่อยครั้ง และคบเพื่อนที่เสพยาบ้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพย์อร ไชยณรงค์ (2535) ศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นติดยาเสพติดที่สำคัญมาจากสภาพแวดล้อม โดยกล่าวว่า สภาพแวดล้อมเป็นตัวชักนำให้ติดยาเสพติดให้โทษ เช่น ในละแวกรอบ ๆ บ้าน มีแต่ผู้ค้าและผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนพฤติกรรมพี่น้องและเพื่อนฝูงติดยาเสพติดให้โทษ จึงตกอยู่ในสภาพติดยาเสพติดให้โทษได้ง่าย สภาพครอบครัวขาดความอบอุ่น มีแต่ความทุกข์

หรือสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไม่ดี ขาดครูที่มีคุณภาพ ครูไม่สนใจให้การศึกษาเด็กอย่างจริงจัง นอกจากนี้ปัญหาจากสภาพเศรษฐกิจที่บีบรัดตัว ทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลบุตรหลาน

จากการศึกษาสาเหตุของการเสพยาบ้าของวัยรุ่นข้างต้น ทำให้เป็นพื้นฐานช่วยให้เกิดความเข้าใจว่า เพราะเหตุใดวัยรุ่นจึงเสพยาบ้า แต่ผู้วิจัยพบว่า ยังขาดประเด็นในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่น ๆ กับการเสพยาบ้า เช่น พฤติกรรมต่อต้านสังคม รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู เป็นต้น ดังนั้นในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนากรอบแนวคิดเพื่อศึกษาในประเด็นดังกล่าว และคาดหมายว่า ผลการวิจัยจะช่วยลดปัญหาการเสพยาบ้า พฤติกรรมต่อต้านสังคม ตลอดจนเสริมสร้างครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมต่อต้านสังคม รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู และการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุทิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมต่อต้านสังคม และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุทิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วัยรุ่นทั้งชายและหญิงที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และอยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุทิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี จำนวน 1,155 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นทั้งชายและหญิงที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และอยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุกิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี จำนวน 297 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมต่อต้านสังคม และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู มีรายละเอียด ดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้ของครอบครัว
2. พฤติกรรมต่อต้านสังคม
3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ประกอบด้วย 5 รูปแบบ ดังนี้
 - 3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
 - 3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
 - 3.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
 - 3.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย
 - 3.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งพาตนเอง

ตัวแปรตาม คือ การเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุกิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี

สมมติฐานของการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุกิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี
2. พฤติกรรมต่อต้านสังคมมีความสัมพันธ์กับการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุกิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี

3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุกดา บ้านอุเบกขา และบ้านปรานี

นियามศัพท์เฉพาะ

1. ลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามลักษณะส่วนบุคคล

2. พฤติกรรมต่อต้านสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลกระทำนั้นมีลักษณะไม่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่สังคมวางไว้ โดยแบ่งกลุ่มของพฤติกรรมต่อต้านสังคมออกเป็น 3 กลุ่ม คือ พฤติกรรมต่อต้านสังคมในระดับน้อย พฤติกรรมต่อต้านสังคมในระดับปานกลาง พฤติกรรมต่อต้านสังคมในระดับมาก เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามพฤติกรรมต่อต้านสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับมาจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดย ชัยยุทธ ศรีเรียงหล้า (2549)

3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู แบ่งเป็น 5 รูปแบบ คือ

3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดาแสดงความรักใคร่ต่อบุตรอย่างชัดเจน เอาใจใส่ทุกข์สุขของบุตรอย่างมาก ตลอดจนเข้าใจความรู้สึกของบุตรเป็นอย่างดี

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ หมายถึง การที่บิดามารดาจะอธิบายเหตุผลแก่เด็กในขณะที่ส่งเสริม หรือขัดขวางการกระทำของบุตร มีการให้รางวัลหรือลงโทษอย่างเหมาะสมกับการกระทำของบุตรมากกว่าการใช้อารมณ์

3.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วผู้ใหญ่ควรตรวจตราใกล้ชิดว่าทำตามที่ต้องการหรือไม่ ถ้าไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็ก

3.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง บิดามารดาใช้วาจาว่ากล่าวตีสอนบุตรเมื่อบุตรกระทำผิด ขู่ว่าจะไม่รัก ตัดสิทธิ์ที่เด็กเคยได้รับ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งพาตนเอง หมายถึง การที่บิดามารดาเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง หรือภายใต้การแนะนำ ดูแลจากบิดามารดาตั้งแต่อายุน้อย ๆ

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับมาจากแบบสอบถามของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินท์ ชูชม และงามตา วณิชทานนท์ (2528)

4. การเสพยาบ้า หมายถึง วิธีการเสพยาบ้า ปริมาณที่เสพ ความถี่ในการเสพ และเหตุสำคัญที่ทำให้เสพ คือ

4.1 วิธีการเสพยาบ้า ได้แก่ การกิน การฉีดเข้าเส้น การสูบหรือสูดควันระเหย

4.2 ปริมาณที่เสพ คือ จำนวนที่วัยรุ่นเสพยาบ้าในแต่ละครั้ง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 เม็ดต่อวัน และมากกว่า 1 เม็ดต่อวัน

4.3 ความถี่ในการเสพ คือ ระยะเวลาในการเสพยาบ้าของวัยรุ่น แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ เสพทุกวัน เสพ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และแล้วแต่โอกาส

4.4 เหตุสำคัญที่ทำให้เสพ ได้แก่ เพื่อน/คนรักชวน และอยากลอง

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการเสพยาบ้า

5. วัยรุ่น หมายถึง เยาวชนที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุกดา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วงอายุ ดังนี้

5.1 ช่วงอายุ 16-17 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนกลาง

5.2 ช่วงอายุ 18-25 ปี เป็นระยะวัยรุ่นตอนปลาย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ช่วยให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสพยาบ้าของวัยรุ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องที่จะนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการวางแผนการป้องกัน ให้ความช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา บำบัดรักษา และฟื้นฟูผู้เสพยาบ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น